

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTOR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamf.
Norrdalgatan 18.
Tel. 10 75 75, 10 75 76.
STOCKHOLM

Stockholms stads Poliklinik vid Kornhamnstorg 4

Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—11 f.m.
För havandeskapet och
dess sjukdomar.

För medelösa kostnadsfritt, för andra mot
erläggande av 2 kronor.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19
Mottager inackord även för längre tid.
Tryggt och ogena, välräk.
Tel. 778 24.

Vid dödsfall, rådfråga först
ARVID HOLMS
Begravningsbyrå
S:t Eriksg. 98 (närvid S:t Erikapl.)
om priser m. m. innan beställning
göres.
Tel. 31 88 40 - 30 89 52 ankn. best.

TANDKLINIKEN Södermalmstorg 4

Mottagn. vard. 10-1, 5-8, lörd. 10-5.
Annat tid efter översenk. 40 77 10.
Leg. tand.
Kostnadsfri rådgiv. Billig tandvård.

Centralbadets damfrisering

rekommenderas
Elegant. Tel. 20 93 92. Föreläsnings.

Alimonda-Institutet

40-årig homeopatisk praktik.
Mottagn 11-2. Rådfrågning även för
korrespondens. Begär prospekt och frå-
gelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgatan 16, 4 tr. (hisn)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Uno Oldenburg J:or

Jur. Kand.
Drottninggatan 4, tel. 21 30 44.
Alla slags juridiska uppdrag: Rättegån-
gsk, skilsmässor, boskilla, äktenskaps-
förord, bouppteckn., testamenten.

Arméhänddukar 86 cm.

Unga, beklämde, med bångare, skatan, ord-
fylliga, pinnad, till sött, till sött, till sött,
duskar, pris endast 6,90 pr duska. Obs! 3 duskar
fraktfritt.
Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 • " 73 37
GÖTGATAN 52 • " 333 90

Torine Torines

Byråskrivare, föreläsare av verkf. faktsam. — Byrå.
Försvaret, Söndergränd 10, 10-11, lörd. 10-11.
Alkohol billigt, med färdig garant.
BLADVALDNER, S. v. Hornsg. 34, Tel. 43 32 32,
och Klara N. Kyrkog. 29, vid Posten, 31 33 13.

Lucks Reklamhoffe

DJURSHOLM

Tallidens Vilohem
rekommenderas. Tel. 365

Den 23 Nov. 1935.

Barnafödandet är icke en brist hos den kvinn- liga arbets- kraften.

Befolkningskommissionens i da-
garna framlagda förslag om att vissa
restriktiva bestämmelser för gifta
kvinnor i statens tjänst måtte bort-
tagas, bör hälsas med den största
tillfredsställelse. Det är ett länge
när önskemål, som härigenom vunnit
beaktande, nämligen att några
av de oöikstilligheter för kvinnornas
del, som ännu bibehållits i våra för-
fattningsbestämmelser, måtte för-
svinnas.

Enligt Befolkningskommissionens
förslag bör staten gå i spetsen för
den uppfattningen att kvinna äger
rätt att erhålla och inneha anställ-
ning oberoende av civilstånd och
oberoende av moderskap. Hon skall
vid barnsöd tillförskräas ledighet
under högst tre månader med bibe-
hållande av viss del av sin avlöning
och vid sjukdom som sammanhänger
med havandeskap erhålla ersättning
med vid annan sjukdom.

Men Befolkningskommissionen
stannar icke vid önskemålet om att
staten såsom arbetsvägar ensam
skall genomföra dessa åtgärder. Den
uttalar som synnerligen önskvärt att
dessa principer, om de vinna stats-
makternas godkännande, även bringas
till allmän kännedom bland en-
skilda arbetsvägar.

Det är också tydligt att det steg
Befolkningskommissionen här har
tagit, för att få någon betydelse ur
befolkningssynpunkt, måste få vitt-
gående konsekvenser. Det kan ju
även ur någon synpunkt, vare sig
samballeg eller enskild, vara tillfyl-
lat att det endast blir de i ofent-
ligt tjänst anställda kvinnorna för
vilka hem- och familjebildning un-
derlättas. Samma möjligheter att
kunna ha barn måste självfallet till-
förskräas även de stora grupperna
förvärvsarbetande kvinnor inom in-
dustrin och annan enskild tjänst. Att
denna tanke icke är främmande för
Befolkningskommissionen framgår
av dess yttrande i samband med
det framlagda förslaget till lag om
arbetsavtal, där Kommissionen på-
pekar, att de skyddsåtgärder som
hittills gälla i samband med havan-
deskap och barnsöd »på intet vis
kunna undandölja det faktum att
moderskapet hittills närmast betrak-

Folknärningen — ett världsproblem.

(Forts. fr. sid. 1.)
sumtion av livsmedel som ekonomiska
företag och glömt att det gällde folk-
hälsan. Som det nu är, så får folk inte
sina fysiologiska behov av näring till-
fredsställda. Problemet är därför att
få den ekonomiska utvecklingen till att
tjåna folkhälsan.

Det finns ingen överproduktion av livs-
medel; om det ser så ut, så beror det
bara på dålig fördelning av de existeran-
de föräden. Det behövs en ökning av
världsproduktionen av livsmedel, men
egentligen inte av de billiga standardfö-
doämnen, såd och ris, utan av grönsaker
och animalisk föda. Ty det är inte bara
det att många människor direkt hungra,
många fler lida under följderna av en
ensidigt sammantäld diet.

"Ekonomerna inspireras av folkhygieniska ideal".

De två författarna se mycket optimis-
tiskt på möjligheterna att grundligt an-
gripa och lösa den stora folkförsörjnings-

tats som en brist hos den kvinnliga
arbetskraftens. Det räcker att på-
minna om alla de hinder som på
olika områden rests mot gifta kvin-
nors förvärvsarbete.

Utgående från uppfattningen om
barnafödandet som en hamballegligt
betydelsefull gärning finner Kom-
missionen det önskvärt och riktigt att
kvinliga arbetstagar erhålla ersät-
tning för i samband med barns-
öd förordad arbetsförtjänst. Och
det framhålls ytterligare att så
länge kvinnorna inom stora delar
av det enskilda näringslivet riskera
att stå väsentligen utan inkomst
under en så kritisk period av sitt liv,
som då de skola fylla sin uppgift
som modrar, kunna förhållandena
icke sägas vara tillfredsställande.

Det är med verklig glädje man
tar fasta på detta bragelöfte från
Befolkningskommissionens sida. A
andra sidan är det omöjligt att
förbise vilka svårigheter det kom-
mer att stöta på, när dessa principer
skola genomföras praktiskt. Vi kom-
ma icke ifrån det faktum, att kvin-
nornas ställning i samhället ännu är
så osäker, att försöken att underlättas
deras öundgängliga insats som barn-
föderskor samtidigt hotar deras
ställning som arbetare. Och man
kan med fog fråga, huruvida det
överbudtaget är möjligt att inom
vårt maskuliniserade, kapitalistiska
samhälle konsekvent genomföra de
grundsatser, åt vilka Befolknings-
kommissionen här givit uttryck.

Men försöket är erkännansvärt.
Och kvinnorna komma att med stör-
sta intresse följa dess öde.

Vill Ni vara litterärt obildad?

"Att inte ha läst någon bok av B. Traven
räknas numera som ett tecken på brist-
fällig orientering i samtidens litteratur.
Och detta med rätta", säger Harry
Martinson i Tidevarvet i sin rec. om
B. Travens senaste mexikolroman **Dikta-
tur**, i vilken enligt Ny Tid **Travens**
håriga berättartalang firar nya triumfer".
Vill Ni hålla Er å bjur med vad som sker
inom den litterära världen gör Ni alltså
klökast i att skaffa Er boken. Den kostar
4.75 och erhålles i varje bokhandel eller
direkt från

Axel Holmströms Förlag
Stockholm.

Kriget och de kristna.

En klar uppgörelse mellan å ena sidan
den kristna ståndpunkten, å den an-
dra trön på våldet och kriget som ett
medel att hävda rättis, var prosten Gun-
nar Valls föredrag i Fors kyrka på va-
penstilleståndsdagen. Han påminde om
alla de skarpa anklagelser man i dessa
dagar hör mot de kristna. Det är icke
lätt att vara kristen — men ändå: de som
anklaga, anklaga icke utan skäl. Runt
om i den västerländska och amerikanska
kulturvärlden finnas kristna präster. De
skor de på med sin förkunnele och sitt
inflytande äro icke små, och deras auk-
toritet är — trots allt — inte liten. Ja,
talaren satte i fråga, om det på vår jord
existerar en internationell maktfaktor,
som kan mitta sig med de kristna präster-
nas och predikanernas — om de verk-
ligen vore en enhet. Men — vi äro vörda-
na så fruktansvärt ofarliga, vi kristna!
Vi måste bli farliga igen!

Krig är våld. Här är ej längre fråga
om rätt. Även ett försvarskrig måste i
våra dagar bli våld.

Man förlöjligade för någon tid sedan i
tidningarna de svenska kvinnor, som i sitt
angrepp mot kriget även våldt sig mot
gasmaskerna, fortsatte prosten Väll. Var-
för är i stället försöka förstå deras för-
sivso av flammende idealitet berna sam-
hörighetskänsla med alla dem, till vilka
ej gasmaskerna kunna räcka! Men sedan
på samma gång erkänna: Intet land
torde ännu ha ställt gasmasker i utsikt
utan att även anskaffa bombflygplan och
gasbomber. Men de senare äro anfalls-
vapen av särskilt rtt och bestialisk kvalité
— icke försvarsvapen!

Krig är våld! Och därför: de av oss,
som ej kunna gå den konsekventa paci-
fismens svåra väg, må de åtminstone er-
känna: Den väg jag anser mig tvungen
att gå för min fosterlandskärleks skull,
den vägen är tyvärr icke Kristi väg.

i motsats till andra länders problem. Ven-
tenskapen har sagt sitt ord, och det lyder
så: Jordens befolkning skulle kunna få
riklig och rätt näring utan att man be-
hövde undertrycka och slå ihjäl varandra
bara man använde sig av de möjligheter
som finnas. Här ligger alltså en lösning
inom räckhåll utan att krig behöves till-
gripas. Men den är icke en möjlighet
utan en upprixtning av alla mänskliga
krafter för att övervinna svårigheter, för-
domar, förståelseledrikt och små tillfälliga
intressen.

Varför se vi inte det positiva, upbyggande arbetet.

Här är en väg öpnad för människorna.
Det vore väl märkvärdigt om de inte
skulle kunna vandra den i stället för att
rusa mot förintelse.

Men det är mycket betecknande att allt
intresse just nu är koncentrerat på sanktio-
ner, på kriget i Abyssinien och på de
olika nationella upprixtningarna.

Det är nu som om allt hängde på att
vi ska kunna trissa upp vår krigsbudget
så högt som möjligt. Den tanken gör
folk alldeles vilde av iver. Och därjämte
blinda för det positiva upbyggande ar-
bete som i alla fall bryter sig fram.

Vävskolan med mönsterritning och heminredning.

Förhållningskurser: Komposition med provvävning. Färglära med naturstudier.
Materiallära med handspinning. Heminredning med planritning och komposition
av textiler. Nybörjarkurs för hemvävning, yrkes- och pedagogisk utbildning.
Skolhem med bilig pensjon. Tel. 234. Sigtuna Vävskola. Mary van Rijswijk.

Hälsan, viktigast av allt.

Värda Eder hälsa. Effektivt behandlas gikt, reumatism, ischias, nervsmärtor, robo-
ningar i ämnesomsättningen m. fl. sjukdomar enligt Skoldborgsmetoden på
Stockholms Fysikaliska Kuranstalt.

Tel. 62 54 44. Humlegårdsg. 18. Tel. 61 06 78. Moderata priser. Begär prislista!

NORRKÖPINGS STUVLAGER

KLÄDESHANDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Ingen butik. Alla inköp o. försällningar pr extra kvant. Detta orsakar till våra bill. priser.

Kungl. Hovblommorhandel
H. FLATOW
Säg det med blommor!
Västerlångatan 14. STOCKHOLM
i Blomsterföreläring till lag och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgi.-konto 549

Kvalitet & Frukt
FRUKTCENTRALEN

Människan vid maskinen.

Den industriella trötheten, eller snarare *otryggheten*, har tagits upp av Kerstin Hesselgren i en broschyr *Om psykisk arbetshygien*, vilken just nu kommit ut som nr 10 av Svenska Föreningens för Psykisk Hälsovård småskrift.

Den psykiska arbetshygien är, som författaren själv påpekar, en mycket ny och ännu trevande vetenskap. Så mycket mera välkommet bör därför varje försök att kasta nytt ljus över detta viktiga område vara. De synpunkter Kerstin Hesselgren lägger fram grundas så på praktiska erfarenheter under hennes mångåriga verksamhet som yrkesinspektör. Hon påpekar att fastän den tekniska fullkomningen av arbetsmetoderna nått alltför långt, fastän arbetstiden förkortats och nattarbetet nedbringats till det minsta möjliga, tycks tröthet, överansträngning och nervökningar vara vanligare nu än för.

Varför? — Det är särskilt tre egenskaper hos det moderna, mekaniserade arbetet, som äro speciellt påfrestande för nervsystemet, nämligen enformigheten, arbetsbelastningen och mass-samvaren. Men det finns hjälpmedel, bara vi förstå att begagna oss därav. T. ex. anpassningen efter de individuella anlagen, så att rätt person kommer på rätt plats och så att själva inövningen av arbetet skötes så effektivt som möjligt. Det är detta som de moderna arbetsstudierna äro till för, framhåller författaren. »Det har syndats mycket under teknikens barndom, stopplocken, tidsuret har för många blivit ett nytt plönerskap, ett nytt slavnärke. Men samma metoder ha med stor framgång använts på sportens område. — På samma sätt kan man genom klokt ledda arbetsstudier få arbetet inte bara bättre utfört, utan utfört med mycket mindre tröthet.»

Men här gäller framförallt att det måste ske under ett gott samarbete mellan människorna i industrin. Det är bara den, säger författaren, som i sitt inre gillar och godtar de förbättringar i det individuella sättet att arbeta, vilka föreslås eller gemensamt arbetas fram, som kan dra vinsten därav i form av minskad tröthet eller större arbetsintresse.

Och här kommer man fram till en av de allra viktigaste frågorna. Den industriella trötheten skapas som genom ett trolldrag minskas, om man kunde ge våra dagars människor större trygghet i deras arbetsförhållanden. Allt på arbetsplatsen, som befördrar trivsel och intresse får även det en makt över sinna, en makt till hälsa.

Arbetsgivarna ha ur produktionssynpunkt alldeles samma intresse som arbetarna. När de befordera olika slags förbättringar är det inte någon sentimental välbehållighet utan ett direkt led i produktionstekniken.

Allteftersom arbetsvetenskapen växer ur experimentstadiet kommer den att kunna ge en värdefull hjälp i strävandena att befordera den psykiska hygienens inom

Småskollärarinnorna och förtidspensioneringen.

Nyligen mötte ögat en rubrik i tidningens spalter: *Radikala åtgärder för avhjälpande av arbetslösheten bland småskollärarinnorna*. Det var en första blanka om Skolöverstyrelsens omfattande utredning i ämnet, som sedan några veckor föreligger klar. Utredningen arbetar huvudsakligen med tvänne alternativ: Frivillig pensionering vid 55 år av i tjänst varande småskollärarinnor, eller mindre skolklasser.

Om det senare alternativet är utestående gott att säga. Under många år och vid otaliga tillfällen har folkskolans lärarkår påpekat det orimliga i att man samtidigt med de nuvarande moderna undervisningsmetoderna, som syfta till individuell undervisning *behåller* och, som i många fall sker, t. o. m. ökar barnantalet i klasserna. Motivet till dessa påpekanden har ständigt varit kårens ambition att göra undervisningen mera effektiv. På senare tid har en alltmere bestämd förhållning i samma riktning givit ökat stöd åt kraven på begränsning av antalet barn per klass.

Det är också att hoppas att Skolöverstyrelsens väl genomtänkta förslag vinner statsmaktens bifall. Att i och med sådana åtgärder för småskollärarinneproletariatets gradvisa avskaffande rättvis skulle ske också de äldre lärarinnorna, gör förslaget än mer sympatiskt.

Det kan man däremot inte säga om den föreslagna *förtidspensioneringen*. Utredningen har tagit sikte särskilt på »frivilligheten» och att avgången skulle ske med full pension. Bägge delarna låta beständiga. Man tänkte sig emellertid, hur lätt frivilligheten kan förbytts i påtryckning. Full pension är för närvarande 1,440 kr. per år. Det är icke mycket att leva på, helst söm naturaförmåner, bostad och bränsle försvinner i och med avgången.

Skolöverstyrelsens utredning visar att de tjänsteinnehavare mellan 50 och 60 år vilka kunde tänkas vilja avgå utgör 142 för nästa år.

Nå, säger man, om någon har råd och lust att sluta sitt arbete vid 55 år och därmed bereda plats för yngre krafter, så är väl därmed allt gott och väl?

Häri ligger enligt min mening en felbedömning av denna frågas betydelse. Först måste man allvarligt reagera emot att en kär hänvisas till att själv lösa sin arbetslöshetsfråga genom uppgivande av sitt eget arbete — även om man räknar med verklig frivillighet. Sedan 1923 har småskolekåren oavtlägligt vädat till de maktstående att icke utexaminera ett sådant överflöd på lärarinnor som skedd

arbetslivet, framhåller Kerstin Hesselgren. Ty — som alla vilka ha med dessa frågor att göra torde få mer och mer klart för sig — det räcker inte längre med det tekniska skyddet mot olycksfall och ohälsa. Man måste också ta hänsyn till psykiska faktorer.

under det sista Årtiondet landstigen hade utexamineringsråden om hand. Under tiden ha vi fått ett överskott av utexaminerade småskollärarinnor, som rör sig omkring tusentalet. För denna fara hade alltså kåren blicken öppen redan tidigt. Veterligen har emellertid i seminariestyrelserna landet runt ingen småskollärarinna haft säte och stämma och där kunnat göra sin röst hörd. — Ändå säger man nu: Tag hand om era arbetslösa kamrater och skänk dem det arbete ni själva behöver för att kunna leva!

Den »frivilliga» förtidspensioneringen har också en principiell betydelse av stor räckvidd. Småskolekåren är stor, omkring 13,500 i tjänst och ungefär 1,000 arbetslösa. Vid en blivande lönerelation kommer givetvis placeringen av denna kär att bli lägre om avgång ur tjänsten vid 55 år blir vanlig, än om pensionsåldern linge stå orubbad. Givetvis kommer man då att resonera så, att efterstod det visat sig att småskollärarinnorna vilja avgå vid 55 år, kan kåren, matematiskt sett, icke placeras i en lönered, som varit möjlig om staten kunnat beräkna att få Åtjuta deras tjänster intill 60 år.

Det skall också påpekas, att när pensionsåldern för småskollärarinnor för ett tjugotal år sedan i samband med en lönerelation höjdes till 60 år — alltså samma pensionsålder som gäller för övriga inom folkskolan arbetande — ansågs detta av småskolekåren som en stor vinst och gör så än i dag.

Och vidare! Vilken arbetande kvinnokär kommer närmast att drabbas av denna omsorg, som heter tidig avgång. Antagligen folkskollärarinnorna. Och så kommer hela raden av arbetande kvinnor inom olika yrken att få följa småskollärarinnorna, antingen de tjåna stat eller enskilda. Som jag ser saken är detta icke blott en lärarinnefråga utan en fråga som rör alla arbetande kvinnor.

Det har varit stilla en tid på kvinnoarbetsfronten, men det blossar säkert upp till strid om småskollärarinnornas för tidiga avgång. Det gäller då, som för övrigt alltid, att ha blicken öppen för vad avgörandet innebär för den arbetande kvinnovärlden och försöka slå vakt om de värden vi tillkampt oss på olika arbetsområden.

Elsa Nylén.

Kvinnan och kulturarbetet.

I den vidlyftiga pressdiskussion som uppstått med anledning av Sigrid Gillners »Kvinnorna vantrivs» har Aftonbladet på ledarplats publicerat några synpunkter, som synas oss värda att citera.

De kvinnor som företräda kvinnlig likställighet och som deltaga i politiskt och socialt arbete, äro så få i förhållande till kvinnornas stora massa och Åtjuta bland dem så ringa popularitet, framhåller tidningen, att de redan därför inte kunna göras ansvariga för kvinnliga oarter eller för kvinnligt efterbrottande av manliga. Dessutom representera dessa kvinnor ett socialt intresse och ett medlevande i mänsklighets liv, som alltid är att vara på och som skiljer dem från den kompakta majoritet, vars synkrets sammanfaller med privatintressets trånga värld.

Att angripa kvinnörelse och kvinnligt deltagande i det offentliga livet är en uppgift, som är suspekt för en människa med intellektuell ambition. Ty det medför faran att man rasar nedför i de övervunna fördomarnas värld, och att man hälsas med glädjor av den gamla maskulina traditionens anhängare i alla manliga läger och av instämmande från kvinnogrupper som njuta av den vunnna emancipationens fördelar och samtidigt av tanklöshet eller inställsamhet mot mannen ha blott en axelryckning för kvinnörelsen, eller vilkas likgiltighet mot kvinnligt socialt eller försörjningsarbete endast är ett uttryck för deras egoism eller bekvämlighet.

Det existerar icke denna motsägelse fru Gillner uttrycker mellan kvinnans intresse för offentliga angelägenheter och hennes fyllande av modersplikt och av sin kvinnliga bestämmelse, framhåller Aftonbladet vidare. Atmistone behöves denna motsägelse icke existera lika litet som den behöves existera mellan mannens försörjningsarbete och hans kulturintresse i vidaste mening. Där ett vanvårdande av den kvinnliga uppgiften förekommer, beror det på en brist i den individuella kvinnliga karaktären och vid tillfälle även på inflytandet av en tidsanda, som ingenting har med den ansvarskännande kvinnörelsen att skaffa. Och detta vanvårdande förekommer i långt utsträcktare grad hos kvinnor, som icke alls ha något samhällsintresse.

Kvinnans moderskap varar blott en tredjedel av hennes livstid och många kvinnor bli även utan egen försylnan icke delaktiga av denna uppgift. Kvinnan har både rätt och förutsättningar att delta i det allmänna kulturarbetet utanför den särskilt kvinnliga uppgiften. Att vara människa för kvinnan innefattar dels, där fru Gillner rätt, säger tidningen, att väl sköta sin uppgift som kvinna men därtill något vidare: en mänsklig uppgift utöver könet. Frågan är den vad för innehåll man inlägger i det stora begreppet mänsklighet.

Nyttillträdande prenumeranter

erhålla vid prenumeration för 1936

TIDEVARVET gratis

under återstoden av innevarande år.

Pris för helår kr. 6.—.

Exp. Triewaldsgränd 2 Sthlm. Postgiro 1544

Universell gudstjänst

varje söndag kl. 11,30 f. m.

Snickarbacken 6

(intill Engelbrektsplan)

Sufirörelsens kyrka för alla.

Alf Ahlberg
skriver:

»Jag anser den vara författarens konstnärligt och mänskligt starkaste skapelse och en bok, som icke kan undgå att djupt gripa varje allvarligt människa, vilken sådantpunkt i religiösa frågor hon än må inta.»

Harry Blomberg
Det brinner
i snön

Roman kr. 7:50

4:de tusendet

i alla boklädor

Wahlström & Widstrand

Pingstväckelsen och urkristendomen

av T. B. BARRATT

Översattin. från norskan Häftad 2:75, kloth. 4:—

Andlig tillväxt

av G. E. SÖDERHOLM

»Med ett ord sagt: Det är det kraftigaste och klaraste bibelstudium i detta ämne, som gärna kan givas», säger Pastor Oscar Melbom.

Häftad 2:75, kloth. 4: 25.

Daniel Anander

Svenska pietismens föregångare

av NATHAN ODENVIK

Häftad 3:—, mod. kart. 4: 25.

Livet i Kristus

av A. B. SIMPSON

1 krona.

Den rike mannen och Lasarus

av JOHAN FRISK

50 öre.

»Det skulle vara en missionsgärning att köpa flera ex. för spridning på sjukhus m. m.» skriver Pastor A. Edmundh.

Kallad

av LILIAN RUNE

»En berättelse — som talar om kamp och seger i ett människohjärta.» Boken är särskilt att rekommendera för våra ungdomar som stå i brytning- och brottningsstadiet», skriver Pastor A. Edmundh.

Häftad 2:—, kart. 2:75.

FÖRLAGET FILADELFIA

John Woxström:

Avskriv krigskristendomen — rädda kyrkan, civilisationen, livet. 1 kr.

G. Bohm:

Häxtro och våldstro förr och nu. 25 öre.

Från Svenska världsfredsmissionens förlag, Önskskildervik.

Portofritt mot försökslikvid. Postgirokonton nr. 137 81.

min dagliga dryck

VEKA
FRUKTSALT

med smak av GRAWENSTEIN
det nya kvalitetsmärket.

Hälsodrycken som smakar gott.

STOR FLASKA
ca 50 pårlände glas för

FINNS ÖVERALLT
FRÅGA BARAI

125

VEGETABIL-KOMPANIET, Sveavägen 91.

Tel. 32 17 82.

William Bredberg.

EN FRIHETSKÄMPE. Dr Erik Nyström

»Just så skall en levnadsteckning vara, att det karaktäristiska träder fram, att de olika sidorna i föremålets psyk, tro, begäring och insats i livet bli förnåda i en helhetssyn.»

CARL BERG.

Häft 5: —, klott. 6: 50.

Oscar Lövgren.

VÅRA PSALM- OCH SÅNGDIKTARE.

»Man fröjdas åt det innehållsrika och korthugget mårgulliga språket... små förtärliga intryck och personskildringar givna om sångförfattare.»

R. TOMSON.

Häft. 4: —, klott. 5: 50.

Toyohiko Kagawa.

KRISTUS OCH JAPAN.

»Något bättre om Japan föreligger ej på svenska språket. En bok att läsa, lära och begrundas. Man kan svårigen tänka sig en bättre introduktion till ett studium av Japan» säger

Doc. G. W. LINDBERG

i Den Evang. Missionen.

Häft. 1: 50, klott. 2: 25.

I bokhandeln eller från

Svenska Missionsförbundets Förlag
STOCKHOLM C.

Genom mörka natten...

Som fattig pojke, vandra-
regesäll och predikant.

Av KRISTIAN NIELSEN.

Ur innehållet:

En »desiderig familjestift». En döende mors sista hälsning till de sina. Fran krogen till dödsrummet. Övergivning och glömd av alla. Bortackorderad för sex långa år. Samhällets svarta fråt på 1890-talet. I den fria staden Hamburgs förbrytarkvarter. Sista färdens som vagabond. Lyckligt i hamn. En ny livsuppgift.

Häftad 3: 50, mod. kart. 5: —.

En moders bön

av HARRY LINDAHL.

Ur innehållet:

Avbanning. Utkastad. En lycklig stjärna — eller mors bön. Två avgörande mötesbesök. Bj-bekolan. Den sista avlösningen. I flottans kläder. Skjutövningen. Ett oväntat återseende. Där Nordsons skatter bärgas. Borta med man och allt. Hans sista tillfälle.

Häftad 2: —, mod. kart. 3: 25.

FÖRLAGET FILADELFA

Karin Boye:

I tjänst hos Morgondagen.

Hagar Olsson: Arbetare i natten.

De essayer, som Hagar Olsson samlat under titeln *Arbetare i natten*, hålla inte ihop av någon sammanbindande enhet till det yttre. Det är brottsstycken om Sherwood Andersson och Keyserling, Roland Dorgeles och Gustaf Ericson, Pär Lagerkvists *Konungen* och Werles *Musa Dagh*. Brottsstycken — därför att de ändå i grunden måste betraktas som delar av ett helt: de är alla framsprungna ur en intensivt enbetyg syn på det skrivna ordet.

Jag säger det skrivna ordet, därför att uttrycket »litteratur» skulle frammana vilseledande associationer. Hagar Olssons intresse gäller inte »litteraturen» i dess välordnade estetiska fack, skilt från det profana livet och den profana hopen, utan diktningen endast och allenast som verktyg för den moderna människan, där hon kämpande för livet gräver sig fram ur natten. Eller rättare: gräver sig in i natten, eftersom hon måste igenom den.

Det är också innebörden av titeln: *Arbetare i natten*. I den ojämförligt viktigaste av alla dessa essayer, den inledande, »Mörka vägar», lägger förf. fram sin syn på det nuvarande kulturläget och därmed också på diktarens plats och uppgift i närvarande stund.

I kulturlivet liksom i naturen växlar natten med dagen, och nu råder natt — så sammanfattar Hagar Olsson sin kulturuppfattning. Tanken ledes i första ögonblicket till Spengler, men vid närmare granskning försvinner likheten. Den analogi med naturföreteelserna och det organiska livet, som är det något billiga och djupt angräpbara lockbetet i Spenglers filosofi, är hos Hagar Olsson bara en liknelse. I själva verket står hon på säkrare grundvall. Kulturnatten faller, anser Hagar Olsson, då de former, de åskådningar, de värdesättningar, som bildar stommen i en kultur, i alltför hög grad börjar motsägas av vad hon kallar verkligheten, d. v. s. de krav och nödrop, som stiger ur ett småningom förändrat läge hos samhället och den enskilde. Mot-sättningen har alltid funnits, upprets krafter har alltid jäst i det fördolda, i tidens »undermedvetna», men i middagsljuset, medan en kulturbyggnad stod färdig och fast, var de underjordiska krafterna alltför svaga för att rubba jämvikten. Nu har de vuxit sig starka, nu är natten här. »Om den idealistiska kulturvärlden gripits av panik, så är det inte utan orsak. Vad betyder väl dessa kräv, omvälvningar, skärpta klass- och rasom-sättningar, dessa avgrunder av mänskligt erlande, av arbetslöshet, rättslöshet, förtryck som plötsligt öppnat sig på vår släta väg mot humanitet och prosperitet? Vad betyder väl denna moraliska nihilism, detta sonderfallande av ideal, värdesättningar och »viga sanningar» som för en föregående generation stått som det bestående orubbliga väktare? Vad innebär väl denna inre psykologiska spänning som den moderna människan lider under, detta tryck, detta kväl, denna ständiga tveksamhet mellan vitala lyckomöjligheter och moralisk förtrogenhet? Vad innebär allt detta, om inte de undermedvetna och undertryckta krafternas uppror?»

I nuets ideologiska kaos arbetar diktaren av i dag. Han arbetar, ty hans uppgift är inte att till tidsfördriv smycka livet med prydnader, den är både tyngre och nödvändigare. Det gäller varken mer eller mindre än att komma till botten med tidens nöd, så djupt, så naket, så direkt som det står i mänsklig makt. Till namn för hela den väg av diktning, som rör sig åt det hållet, väljer Hagar Olsson ordet *modernism* — ursprungligen ett öknamn från motsädnarnas sida — och till motto för dess strävan sätter hon Charles Vill-

raus ord: »I fast reuter ici, chanter dans cette nuit.»

Till modernismen i vedertagna mening räknas ju framför allt de extatiska former, som den unga generationen efter världskriget lann mest adekvata när det gällde uttrycka dess sonderbrytande och nyskapande upplevelser: expressionism, surrealism, etc. Hagar Olsson är klartsynt nog att lämna denna indelning efter formsynpunkter för en väsentligare mänsklig. Inte på grund av formen, utan på grund av siftingen räknar hon till modernismen också den tunga realism, som följde verkexperimenter och som genomplöjer verklighetens mark på områden, det tillträdde förr varit förbjudet eller där ingen vårdat sig om att gå. Modernismens kännetecken är varken att den begagnar sig av symbolspråk eller (som en del kritiker här hemma försöker få oss att tro) att den skriver namn med liten bokstav, utan att den vägar tränga ändra fram till de konflikter, som är oösliga inom det bestående.

Mot dessa nattens arbetare sätter Hagar Olsson upp de diktare, som alljämt kämpar för att hålla de upproriska och omskapande krafterna nära. Hon kallar dem idealisterna, med det namn de gärna ger sig själva. Och inte utan rätt: deras ideal finns redan, deras ideologi är den bestående — medan nattens arbetare annu inte känner annat än mörkret, som är deras erfarenhet, och vändan, ur vilken de nya idealen en gång skall födas.

I en konkret jämförelse visar förf. den djupa skillnaden mellan två diktare, av idealisten Jarl Hemmer och modernisten Elmer Diktonius, där grundtemat är det samma: flykten mot höjden och fallet ner i djupet. Idealisten söker tillvarons nycklar utslutande i eter; fallet är för honom nederlaget, »det döda köttet», »gyttjans famntag». Modernisten anar, att lösningen är att söka i djupet likaväl som i höjden: »Vi är nästan hos fan, och jag ber: ännu lägre!»

Hagar Olsson ser i den bönen, i avgrundens patos, den lösen, som skiljer morgondagens skaror från gårdagens i den pågående själsliga striden. Då hon i sina följande essayer granskar Mörnes utveckling eller Örnulf Tigerstedts senaste diktsamling, går hon inte ut från dikten som ett fristående lekerki, till förlustelse på lediga stunder, och hennes syfte är inte den estetiska betydningsningen. Överallt kommer det fram, att hon ser dikten som en del, och en viktig del, av tidens stora födelsevånda och söker dess väsentliga betydelse i dess positiva eller negativa hållning gentemot världens längtan, som är övervinnaudet av natten. Det ger hennes litteraturressayer ett djup och en vidd och en fruktbarhet, som aldrig nås av den trängt estetiska kritiken. Ännu när hon skriver om persiska klassiker, blir den tusenåriga dikten levande för henne först i det ögonblick hon kan anknyta den till ett kämpande *här och nu*. Och hon kan det! Det är inte utan grund, som Hagar Olssons essaysamling, inledt med ett Stagneluciat utom skapelsen ur kaos, slutar med en uppsats över Firdausis mäktiga dikt om upproret mot Drakonungen. Jag kan inte neka mig att anföra slutorden:

»Det är fruktan som är »härskarornas gud». Han och ingen annan står bakom makten, systemen och världigheterna. Han är fångvaktaren och bödeln, människans fiende. Mot honom står ingen makt. *Mot honom står tron*. När man läser Konungagaboken och lyssnar till gnyet av kosmiska härlar, bortom de ändlösa blinda stridernas valpalster, kan det hända att man kommer att tänka på Tolstojs enkla och djupa definition av tron: »kraften

Hagar Olsson:

Kosmisk gubbe.

Det finns på svenska en liten studie av Maxim Gorkij över Tolstoj, vilken på ett överlägset sätt bevisar att en bok i litet format mången gång kan skänka mycket mera än de digraste lunton.

Den lilla skriften består dels av anteckningar som Gorkij fört under en samvaro med Tolstoj på Krim, dels av ett brev som skrivits under intryck av Leo Tolstojs flykt och död. Det intryck man får av dessa för stunden nedkastade anteckningar och detta brev, skrivet under upprördhet och sorg, är nästan övernaturligt levande. Inte förrän jag läst denna skrift har jag verkligen sett Tolstoj för min inre syn, sett den gråa förkaderade gubben i allt hans majestät, komplicerad, full av motsägelser, men unik till sitt väsens art.

Gorkijs skrift är varken pamflett eller panegyrik, den är bådaderna och samtidigt någonting helt annat — ett vittnesbörd, avgivet i hänsyn och försäkrade inför ett mäktigt naturfenomen: »Se vilken underbar människa som lever på jorden!» Man får syn på det hos Tolstoj som säkerligen undgått ytliga betraktare — det kalla och intiga på botten av hans ande, den smygande nihilismen, det hemliga »förnekandet av allt bejakande», allsammans mynnande ut i det avgrunds djupa problemet: döden. Bakom den stora förkunären ser man en ensamhet och förtvivlan, fixerad med fruktansvärd klarhet, och en djup, orubblig likgiltighet för allt som inte angår det enda viktiga: Leo Tolstojs fruktan för döden. (I Bekännelserna finner man ju också ordet: »Det enda som är sant, är döden — allt det övriga är lögn.») Ur själva denna intighet växer så bilden av en grandios människa fram, en ande som genomskådade allt och på sina egna motsättningar — liksom på mäktiga pelare — uppbar dödsmedvetandets tyngd.

Denna storhet kommer på ett gripande sätt fram i många av de situationsbilder Gorkij med en snabb och avslöjande pensel fångat i ögonblicket. Tolstoj lyssnar på en bofin och försöker oskickligt härma dess vissling: »Han satt på stenbänken under cypresserna, förtorkad, liten och grå, och ändå liknade han en Sebaot som är smula trott och roar sig med att härma en bofin.» Tolstoj samtalar förtroendefullt med en enkel muhammedan från Gaspra och ställer till honom »barnsiga» frågor om livets mening, om själen, om Gud. Förundrad höjer han ögonbrynen, blinkar ångsligt,

medelst vilken människan håller sig vid liv och icke förtintar sig själv.»

Det är underligt: idealisterna, som själva gentemot förnekarna och hädarna gör anspråk på att representera tron, tron på eviga värden, på vilken sida står de, när de väjer för avgrunden och förnekar den yttersta nödens rätt att ropa? På fruktans sida. Men nattens arbetare, som dyker i mörkret för att »genomträngande rutenheten nå fram till dess friska kärna» — det är de som verkligen äger tro, tron på det ljus natten måste bära inom sig, tilliten till själva livets grund. Mer än en gång under läsningen av Hagar Olssons essaysamling grips man av den segervisshet trots allt, som bär morgondagens skara ännu genom förtvivlan, så att den med Kiplings tappra astrolog vägar fråga sig,

»vad kämpar, vad fanor
mot oss kunna stå,
när för oss sina banor
planeterna gå.»

Karin Boye.

som om han för första gången grubblade över dylika ting, och låter varligt sina ögons »fördragsamma, genomträngande elds» stockna... I själva verket lekte han med tartaren, »med förvännansvärd skicklighet, som bara en stor konstnär eller en vis man förmår». Den mest majestätiska av Gorkijs visioner är den som fånvaro med Tolstoj på Krim, dels av ett brev som skrivits under intryck av Leo Tolstojs flykt och död. Det intryck man får av dessa för stunden nedkastade anteckningar och detta brev, skrivet under upprördhet och sorg, är nästan övernaturligt levande. Inte förrän jag läst denna skrift har jag verkligen sett Tolstoj för min inre syn, sett den gråa förkaderade gubben i allt hans majestät, komplicerad, full av motsägelser, men unik till sitt väsens art.

Den lilla skriften består dels av anteckningar som Gorkij fört under en samvaro med Tolstoj på Krim, dels av ett brev som skrivits under intryck av Leo Tolstojs flykt och död. Det intryck man får av dessa för stunden nedkastade anteckningar och detta brev, skrivet under upprördhet och sorg, är nästan övernaturligt levande. Inte förrän jag läst denna skrift har jag verkligen sett Tolstoj för min inre syn, sett den gråa förkaderade gubben i allt hans majestät, komplicerad, full av motsägelser, men unik till sitt väsens art.

Gorkijs skrift är varken pamflett eller panegyrik, den är bådaderna och samtidigt någonting helt annat — ett vittnesbörd, avgivet i hänsyn och försäkrade inför ett mäktigt naturfenomen: »Se vilken underbar människa som lever på jorden!» Man får syn på det hos Tolstoj som säkerligen undgått ytliga betraktare — det kalla och intiga på botten av hans ande, den smygande nihilismen, det hemliga »förnekandet av allt bejakande», allsammans mynnande ut i det avgrunds djupa problemet: döden. Bakom den stora förkunären ser man en ensamhet och förtvivlan, fixerad med fruktansvärd klarhet, och en djup, orubblig likgiltighet för allt som inte angår det enda viktiga: Leo Tolstojs fruktan för döden. (I Bekännelserna finner man ju också ordet: »Det enda som är sant, är döden — allt det övriga är lögn.») Ur själva denna intighet växer så bilden av en grandios människa fram, en ande som genomskådade allt och på sina egna motsättningar — liksom på mäktiga pelare — uppbar dödsmedvetandets tyngd.

Denna storhet kommer på ett gripande sätt fram i många av de situationsbilder Gorkij med en snabb och avslöjande pensel fångat i ögonblicket. Tolstoj lyssnar på en bofin och försöker oskickligt härma dess vissling: »Han satt på stenbänken under cypresserna, förtorkad, liten och grå, och ändå liknade han en Sebaot som är smula trott och roar sig med att härma en bofin.» Tolstoj samtalar förtroendefullt med en enkel muhammedan från Gaspra och ställer till honom »barnsiga» frågor om livets mening, om själen, om Gud. Förundrad höjer han ögonbrynen, blinkar ångsligt,

medelst vilken människan håller sig vid liv och icke förtintar sig själv.»

Det är underligt: idealisterna, som själva gentemot förnekarna och hädarna gör anspråk på att representera tron, tron på eviga värden, på vilken sida står de, när de väjer för avgrunden och förnekar den yttersta nödens rätt att ropa? På fruktans sida. Men nattens arbetare, som dyker i mörkret för att »genomträngande rutenheten nå fram till dess friska kärna» — det är de som verkligen äger tro, tron på det ljus natten måste bära inom sig, tilliten till själva livets grund. Mer än en gång under läsningen av Hagar Olssons essaysamling grips man av den segervisshet trots allt, som bär morgondagens skara ännu genom förtvivlan, så att den med Kiplings tappra astrolog vägar fråga sig,

(Ur *Arbetare i natten*. Natur och Kultur 1935. Med benäget tillstånd från förlaget.)

Det afrikanska krigets återsken i Österrike.

Det frågas ofta i den offentliga diskussionen världen över, hur just det kristliga Österrike kan gå därhän att gälla den italienska erövringspolitiken, och man stöter sig på Pávens tyngnad gentemot en politik, som dock öpnat strider emot de kristna moralisatorerna.

Tidningen *Wiener Reichspost*, det officiella regeringsorganet, hade nyligen en anmärkningsvärd artikel om *Kyrkan och kriget*, där man försökte förklara och rättfärdiga pávens hållning. Tidningen uttrycker till att börja med sin förvåning över att protestanter, socialister och till och med gudsförnekare, som ju alla principielement förnekar påvedemot som religiös institution, nu plötsligt väntar att Vatikanen skall göra slut på ett krig, vars utbrött Folkförbundets rent världsliga makt inte kunde hindra Folkförbundet, som aldrig tänkt på att upptaga påvedemotets andliga makt i sin organisation. En allvarigt debatt om detta har aldrig ägt rum, varken vid Folkförbundets grundande eller senare i Genève. Så mycket oftare har emellertid saken tagits upp av ledande katoliker. Men detta har inte framkallat något gensvar varken i världspresen eller i Genève.

Problemet är helt säkert alls inte enkelt. Men det är intressant att se, hur frågan nu på nytt tas upp i den från Rom inspirerade artikeln i *Reichspost*.

Pius den XI har upprepade gånger, framhåller tidningen, också med anledning av det aktuella världslaget, uttalat sin förkastelse av över det orättfärdiga kriget och även besvurit statsmännen att upprätthålla freden. Men att i varje särskilt fall bedöma, vilket krig som är orättvist eller hur freden skulle kunna säkras genom förlikning eller eftergifter, det kan vara pávens uppgift endast om han särskilt anmodats av de berörda makterna att utpröva dess medlare eller skiljedomare. Så länge detta icke varit fallet,

kan den Heliga Stolen inte iklåda sig en roll, som skulle kunna tolkas som kyrkans inblandning i statliga angelägenheter.

Att katolska präster utdela välsignelsen till soldaterna, när dessa skickas till Afrika, är inte detsamma som något slags ställningstagande till krigets berättigande eller icke, framhåller der *Reichspost* vidare. Kyrkan kan inte överge människorna, när deras fosterland kräver av dem att de skola vara beredda till det alla svåraste, nämligen att ge sitt liv — då mer än någonsin behöver de all sin inre kraft. Naturligtvis hyser kyrkan också kristlig medkänsla med abessinerna, och vill inte göra de enskilda ansvariga för kejsarens politik. Med sorg tänker kyrkan också på hur dess missionsverksamhet försvaras genom Italiens krig, men den kan inte lösa en smärtsam konflikt genom ett ensidigt handlingsått, som skulle kunna åsamka den förebråelser för partiskhet.

Denna argumentering är säkerligen ganska skicklig. Men för oss protestanter kvarstår ändå frågan om inte paven, även utan att vara kallad därtill, skulle ha kunnat göra sig själv till medlare i detta krig. Jag känner också österrikiska katoliker som är av denna åsikt och som påpekar att *alla* kristna kyrkor svikit på denna punkt. Även flertalet evangeliska kyrkor har ju hittills gett. Men artikeln i *Reichspost* är betydelsefull kanske framförallt därför, att den antyder Vatikanens *beredvillighet* att på uppmaning av de stridande parterna åtaga sig skiljedomarrollen. Om den redan delvis genombrutna sanktionskedjan inte kan tvinga Italien till eftergift, så skulle möjligheten till en förlikning i det afrikanska kriget genom Vatikanen återstå.

I Österrike röner regeringens Italienvänliga politik mycket kritik från folket. Nazisterna triumfera: nu ser man hur den mångbesjunga österrikiska självständigheten fungerar i verkligheten! Men också i fosterländsk-legitimistiska kretsar hade man gärna sett att Österrikes talesman i Genève, baron von Pflügl, hade talat med större försiktighet. I praktiken är det knappast möjligt, menar man, för Österrike att deltaga i sanktionerna mot Italien. Man kan nämligen befara att Mussolini utan vidare skulle besätta även Nord-Tyrolen för att få hela Brennerlinjen i sin hand och därmed säkerställa transitohandeln med Tyskland. Vem skulle då skydda Österrike mot en militär ockupation och dess överskådliga följder? Å andra sidan är man i dessa kretsar naturligtvis fullkomligt medveten om, att varje lucka i sanktionsapparaten starkt förminskar dess verkningar. Ja, att även hela Genève vore starkt hotat, om det nu inte skulle lyckas att avstyra det utbrutna kriget.

Vidare ogillar man nästan undantagslöst i Österrike att regeringen gå så långt i sin italienvänlighet som att undertrycka varje fritt meningsutbyte i dessa frågor. Likaså är den åter, på italienska beskickningens önskan, t. o. m. förbudigt samtliga här visade filmer över Abessinien. Detta gäller även schweizer Mittelholzers film, emedan den kunde ifrågakalla falska föreställningar om förhållandena i Abessinien.

Wien i november 1935.

Alex von Muralt.

Ett välsmakande fruktsalt.

Ett nytt fruktsalt har i dagarna kommit till marknaden. Utom de vanliga egenkaperna har detta fruktsalt den fördelen att det har tillsatts en smak som påminner om Gravenstein. Priset är billigt, kr. 1: 25 pr fl. Den firma som för det nya fruktsaltet är Vegetabil-Kompaniet. Se vidare annons i detta nr.

Endast för germaner!

Nationalsocialismen som världsåskådning.

A propos förklaringarna från auktoritativt håll angående den *positivt kristna inställningen* hos nationalsocialisterna, kanske det icke vore ur vägen att citera ett och annat ur ett föredrag, som hållits denna höst i ett s. k. övningsläger (Schulungslager). I dessa övningsläger för NSDStB (Nationalsocialistischer Deutscher Studentenbund) utbildas stotbrigader för den troiligen denna vinter studande kampen om den tyska själen, i Rosenbergs anda och med Führrens medgivande och goda vilja.

Överhuvudtaget bör enligt Führren hela NSDStB utbildas till en stotbrigad med utbredande av den nya världsåskådningen på sitt program. Denna nya världsåskådning återfinnes framlagd av Rosenberg i hans *Mythus des XX Jahrhunderts*. Och nationalsocialismen är enligt Hitler en världsåskådning. F. n. är också NSDStB den viktigaste partiorganisationen, övningslägren underhållas ur partiets kassar och de s. k. Schulungsreferenten ha i ett särskilt läger erhållit personlig utbildning av de ledande männen inom partiet. Det är ur en sådan referents föredrag som nedanstående är hämtat:

»Det finns i våra dagar tre världsåskådningar i Tyskland: den kristna, den marxistiska och den nationalsocialistiska

(germanska). Den ena utesluter den andra fullständigt, utan någon som helst möjlighet till kompromiss. Den kristna och den marxistiska äro båda liberalistiska, då de äro äro individualistiska.

Den germanska fromheten är ingenting annat än en vördnadsfull hållning inför harmoniens och det skönas lagar... Sådana människor, som icke omfatta eller på grund av sin mindervärdighet i räs-hänseende icke kunna omfatta våra tros-satser, måste avsnöras. Detta äger för övrigt redan rum genom sterilisationen, som man lugnt torde kunna beteckna som mord.

Den nationalsocialistiska världsåskådningen är endast bestämd för den germanska rasen, icke såsom kristendomen för alla raser utan undantag.

Artikel 24 i partiets program omnämner endast »positiv religioniet». Då kristendomen varit den vanliga religionen i landet, användes uttrycket kristendom för lättfattlighets skull.

Skolning i politisk världsåskådning betyder, att den omedvetet slumrande ras-själen kommer till medvetande. Det måste bli en kamp med konfessionerna, men naturligtvis icke med användande av våld. Konfessionerna komma ändå att dö ut.

Vi taga icke blott avstånd från de hundra olika arterna kristendom utan från kristendomen i och för sig, överhuvudtaget från konfessioner, vilkas anhängare äro valutaskojare och förrädare mot folket.

Även sådana kristna, som ha en ärlig vilja att tjäna folket — det finns nämligen dylika — måste bekämpas, ty deras villfarelser äro skadliga för folkgemenskapen och onaturliga, då de härstamma från en främmande ras.»

Talaren bemödade sig för övrigt om att vara saklig och polingterade då och då, att han icke gav uttryck åt sin privata mening utan att detta var den *officiella inställningen, alltså Führrens och partiets*. De vanliga angreppen på kristendomen förekommo givetvis också i föredraget (judiska svinerier, läran om arvstynden såsom härledande sig från judarnas önskan att besitta världen, den judiska dualismen mellan kropp och själ, livsförnekelse, mindervärdighetskomplex i räs-hänseende, det osedliga i kärleken till nästan utan undantag, kristendomens internationalism etc.).

Efter detta föredrag anhöll två av Åhörarna att få lämna läget, då de togo lika mycket avstånd från *Mythus des XX Jahrhunderts* som man i läret tog avstånd från kristendomen. De kände sig förpliktade att gengälda talarens ärliga förklaring med en lika hög grad av ärlighet. Lägerledaren godkände deras ståndpunkt, men sökte under ungetår 1½ timmes kamratligt samspråk, i vilket även talaren ifråga deltog, att hålla dem kvar och omvända dem. De båda Åhörarna förklarade, att de dittills hade hållit sig till artikel 24 och liknade uttalanden såväl från Führrens sida som andras, men att de efter detta föredrag ansågo sig ha blivit förda bakom ljuset. Man tillfrågade dem då, om icke det faktum att Führren anförtröt Rosenberg den s. k. skolningen i världsåskådning inom partiet, hade kommit dem att ana något, samt anförde ytterligare några exempel och tilldragelser, av vilka det tydligt framgick att Führren helt och fullt stod bakom Rosenberg och dennes avsikter.

De båda Åhörarna tillstodo, att de redan länge hade levat i tvivelsmål på grund av allt detta, och sade sig just därför vara tacksamma mot talaren för hans ärlighet. I alla händelser ansågo de, att i synnerhet artikel 24 måste betraktas såsom fullständigt vilseledande. De finga då till svar, att det ju ofta händer, att man inte vågar tala om sanningen för en svårt sjuk människa, för att icke beröva henne den sista smulan vilja till liv. Folket är ännu icke moget för den nya livs-åskådningen och skulle knappast överleva ett religionskrig!

Gösta Bohm.

Avskriv krigskristendomen

I en nyligen på Svenska världsfredsmissionens förlag utkomna broschyr med ovannämnda titel redogör kyrkoherde John Woxström i tretton korta men intensiva avsnitt för sin kamp mot rustningsindustrin. Den, som har tagit upp en sådan kallelse och gjort den till sin, finner snart vilken kompakt massa av föredomar, okunnighet och vantrö, han har att forcera, innan det blir möjligt att ens komma till tals med människor.

Med intressanta exempel från världs- och missionshistorien beläser och motiverar författaren sitt ställningstagande, vilket djupast bottnar i hans klara uppfattning av kristendomens grundläggning.

När man just nu genom N. F:s årsbok får veta, att Sverige ryckt upp på fjärde plats såsom vapenporterande land, blir broschyrens sista avsnitt särskilt aktuellt. Där redogör författaren för sina på ort och ställe vidtagna undersökningar av forsorsarbetarnes inställning till sitt arbete i rustningskapitalets tjänst och för utvecklingen av den tanke, som ligger till grund för det för fem år sedan av förf. tagna initiativet till Frigörelsefonden, vars mål som bekant är att bistå dem, som på grund av samvetsbeträkligheter icke längre kunna fortsätta att sälja sin arbetskraft till rustningsindustrin. Fonden är nu snart uppe i 10,000 kr. — en obetydlig summa i jämförelse med, vad som på några få månader kan kunnat samlas till abessinienambulansen, men en ambulans utgör ju också numera en viktig detalj i ett folks krigsutrustning.

I sin broschyr: *Kampen mot rustningsindustrin*, säger kapten C. J. Brunskog om Frigörelsefonden: »Denna fond får anses vara ett praktiskt uttryck för den vilja till offer och handling varförutan fredsrörelsen är kraftlös.» Det är icke minst för att om möjligt bringa fonden upp till den summa av 10,000 kr. då den skall träda i funktion, som kyrkoherde Woxström samlat och utgivit en del av det material, som nu föreligger i denna högaktuella fråga. En fråga som här blir utsatt för den allsidigaste belysning genom de hittills oemotsagda bemötanden, som författaren ägnat kritiken från såväl högkyrkligt som frikyrkligt och högerpolitiskt håll.

En bräcka har blivit satt i muren. Man skulle önska att många, många finga syn på den.

Åt dem som önska något bättre!

Folket i Bild

Det arbetande folkets bildjournal och veckotidning.

Pris 25 öre.

Kväljes Ni av norrländscomantiken?

»Norrländslitteraturen är inte mager, meddelgoda böcker om landet norr om Uppland och Dalarna har i själva verket blivit så vanliga att man snart kväljes av övermåttad. Men det var länge sedan något såg dagen som påminner om *Englands* bok och som kommer med samma adress. Ty det är en tid sedan Martin Ko. k och Gustav Hedenved-Eriksson skrev sina bästa saker», skriver Carl Elof Svenning i *Ostergötlands Folkblad* om *C. E. Englands* nya bok *Rems »r ur Norrland*. Och rec. slutar med att beteckna boken som »proletärlitteratur som sväller av bildskapande kraft!». *Rems »r ur Norrland* kostar 2:75 och erhålles i varje bokhandel samt i Pressbyråns kiosker.

Axel Holmströms Förlag
Stockholm.

Bra böcker för ungdom!

Ungdomsteatern

Andra samlingen
Dramatik för de unga av
Gerda Odman, Aino Norstrand, Ulrika Widmark, Margit Lagerheim-Romare och Signe H. Wrånér.
Med fotografier samt teckningar av Brita Ellström, Anna Masolle, Maj Lindman och Maja Synnergren.

Birgitta

Bilder ur det svenska helgotets liv av Harald Johnsson.
Med gamla träsnitt samt illustrationer av Edw. Berggren och G. Cederström

Vi flyger över Isbjörnsens land

Skildringar från Spetsbergsexpeditionerna av Lauge Kock.
Med många fotografier.

Svenska Stormän

Första samlingen.
Biografiska skisser av Harald Johnsson.
(Urban Hjälme, Jesper Svedberg och Jonas Åströmer.)
Teckningar av Brita Ellström.

Pris pr ex. håft 2: 75, grönt skinnband 4 kr.

Svensk Läraretidsnings Förlag

Barnhusgatan 3, Stockholm.

Beundrare av HARRY MARTINSONS diktning läs hans självbiografiska NÄSSLORNA BLOMMA 6: 75 BONNIERS

Sjuksköterske-romanen

Kvinnor i vitt

av Peter Delius

nu utkommen på svenska!

I varje bokhandel!

5: 50

FAHLCRANTZ

Det är i alla fall IDUN

som passar Er och familjen bäst. IDUN ger trevnad och något av värde.

Köp veckans aktuella nummer eller prenumerera genomu postgiro 1235. Det är bekvämare — och billigare.

Ry.

TVÅ BÖCKER om unga människor.

Hamnehögs fjolårsroman »Lindbergs» hade trots sin sympatiska verklighetsprägel avsevärda konstnärliga brister: svag komposition och slarvig stil. I hans nya bok, »Svenska Apollon», återfinnar man till sin glädje samma friska och rejala berättartag, som utmärkte debut. Någon språkkonstnär är han ju fortfarande inte. Det är sällan man hejdar sig inför en formulering och tänker, att bättre kunde det inte ha sagts. Det bästa som kan sägas om denna lilla gamla stil är att man efter en stund glömler bort den, därför att boken är så rolig.

Flera av våra yngre romanförfattare, vilkas stil lyser och gnistrar, kan i stället inte berätta. Men Hamnehög kan berätta. Hans nya roman är femhundra sidor tjock och handlar om synerliga vanliga människors vardagsliv — men man kan inte lägga den ifrån sig, innan man hunnit till sista sidan, så spännande är den. Att själva slutet är litet svagt är en sak för sig, som emellertid tycks vara regel hos Hamnehög.

Han återvänder i den nya boken till samma miljö, som han mera flyktigt bebröde i »Lindbergs»: kontoret. In i minsta detalj får man reda på, hur det går till på ett kontor — eller rättare sagt hur det gått till — ty handlingen utspelas under de första efterkrigsåren. Man blir lika noggrant orienterad angående Försäkringsaktiebolaget »Svenske Apollon», yttre lokaliteter som dess andliga atmosfär. Kontorsluftens slår emot en i hela sin komplett andemotta, grådska tristess, som inte lättas upp av något annat än en oavbruten serie intriger, förfälskampanjer och skvallershistorier. Där är ett vimmel av figurer, så att man i början har litet svårt att hålla namnen

i sär, men småningom framträder den ene efter den andre i allt tydligare relief.

Där är Olle Mattson, en gammal bekant från Hamnehögs tidigare romaner, den godmodige, men lätt sinnige unge mannen, som trasslar in sig i dumma affärer och via spritmissbruk och ännu dummare affärer får sitt egentliga så enkla liv förstört till en marodröm. Men den egentliga huvudpersonen är Walter, en blyg och dagdrömmande yngling, som spelar fiol och skriver poesi på lediga stunder och har svårt att finna sig tillrätta i kontorets verklighetsvärld.

Ett litet triangeldrama utspelas inom och utom kontoret. Walter och hans rival Algot slåss också med knytvarna, när känslorna vänder alltfort högt, men dessmellan använder de sig av äldre vapen: Algot är fotograf, Walter diktar-musiker, de försöker vinna den älskade genom stegrad färdighet i sina respektive konstarter. Denna skildring av den vakande kärleken är så fri från sexualitet, att till och med Kristiga Literaturnämnden kunde vara belåtna, men i motsats till de skildringar denna nämnd propagerar är den vacker och sann. Den första kärleken är inte alltid så oskyldig, men den kan vara det.

Allting i denna bok förefaller trovärdigt. Vad man emellertid kan anmärka på är att miljön verkar mera fotografierad än analyserad. Författaren gör inget försök att ge den sociala bakgrunden, eller en förklaring till atmosfärens tristess, han endast konstaterar.

Till sist en anmärkning: det finns i boken ett par yttranden, som ställer författarens försäkring, att han var absolut omedveten om någon antisemitisk tendens i filmen »Pettersson & Bendels» i en litet egendomlig dager. Man skulle vara avlägsna dessa vanprydnade fläckar ur sin utmärkte bok, innan den går ut i nya upplagor.

Lindblads prisromaner.

Lindblads förlag framträdde under sin efter den andre i allt tydligare relief. L grundarens tid speciellt med religiös litteratur gärna av pietistisk karaktär. Nyss avslutade pristävlingen visar, att förlagets nuvarande ledning följer traditionen. Man märker dock hur kraven på böckernas konstnärliga halt väsentligen skärpts. Prisdömarna ha denna gång utgjorts av biskop T. Bohlin, författarinnan Jeanna Oterdahl och docenten A. Werin. Annie Akerhielms produktion är för stor för att ha kunnat undgå ojämnhet. Ett fel har hon aldrig gjort sig skyldig till. Lika litet som på sin tid fru Carén har hon någon gång gästats av tråkighet. Hon har frestat många ämnen. Tidigare har hennes penna egentligen icke sysslat med religiösa problem, ehuru hennes allmänna inställning, fast bunden vid traditionen, naturligtvis kännetecknats av vördnad för fädernas tro.

Hennes roman »Bröderna från Vessels» äger alla hennes goda egenskaper: klar uppställning, kunnig personteckning, jämn stil. Hon bygger denna gång sina typer på skarpa motsättningar, och även om de genom detta stå i särskilt tydligt relief, förlora de de förmedlande skuggor och drag, som höra med till det porträtt.

Fru Elsa Nelson debuterar i form hos Lindblads med romanen »Skogen sögövegrön», en titel, som kunde förefalla en läsare förbryllande pekaristisk, om han icke erinrade sig, att den är hämtad ur en folksäga. Hennes roman är väl iscensatt, förloppet klarlägges genom en skvalterkonversation efter en middag. Härigenom liksom genom titeln, »De oskyldigt dömda», fråntages visserligen läsaren en del av spänningen. Stilen brytes genom att den vardagligt hållna boken försetts med en epilog i form av en legendarisk vision.

Annie Akerhielms har fått en medtalarinna inom släkten i den unga Beth Akerhielms. Hennes »Ett brev» är den mest konstnärliga av romanerna. Detta lilla häfte är kvalitativt flygtigt, ehuru skrivet med mycket lätt hand på mjuk prosa. Det välfunnna motivet: väntan på ett brev, som aldrig kommer, ger stadge åt kompositionen. Ett annat brev blir ödet. Allmogeskildring är en ömtålig sak. Den förfaller lätt till burlesk eller sentimentalt. Beth Akerhielms undgår alla överdrifter genom sin blick för det frusna, som förband jordens barn. Det enkla ämnet har blivit till poesi. Endast slutet verkar påkiestrat. Det är, som för författarinnan i sista stund dragit sig till minnes i vilket ärende hon var ute.

Den roman, som bäst tillgodoser vad man föreställer sig vara förlagets avsikt med pristävlingen, är Adrian Wennström »I tredje led». Här konfronteras man med religiösa problem inom missionsförbundet. Många gånger tidigare ha de frilreligiösa skildrats med större konst men utifrån sedda och gärna med ironisk touche. Hur välkommen är då icke en skildring, som öppnar i inlevelse. En utanförstående kan finna en del vidlyftiga teologiska frågeställningar långsamma, som i de flesta kretsar avfört från dagordningen. Utan faddhet väcker dock hans verk aktning genom självran-sakan och allvar. Fattiga förkunnare och tappra predikantstrur i osäker ställning stanna i minnet. Att boken lägger större vikt vid det dokumentariska än vid det artistiska stämmer säkert med författarens intentioner.

Lindblads pristävling har ingalunda varit fädding. Den utgör upptakten till utgivandet av romaner med religiös inriktning och litterär accent.

Anna Björkman.

tarinnan det vanliga debutantfelet att använda för mycket ord. Och så blir det litet tröttsamt i längden med de evigt upprepade naturbeskrivningarna. Men porträtt av Marit och Valter visar utan tvivel, att Barbro Ljungström är en god psykolog och människokännare och man önskar henne uppriktigt välkommen tillbaka. Jan-Erik Holm.

RADIO fabriken Auditorium reparerar alla apparater snabbt och bill. Försäljer Allströmsradio av märket Auditorium. Besök vår utställning. Vasagatan 23. Tel. 20 41 96

Klipp ur:

BÖCKER FÖR VARJE HEM BOKSERIEN "DE TIO"

GEDIGNA - INTRESSANTA - VÄLREKOMMENDERADE

1. ARVID SVÄRD: 2. Hams förbannelse.

Häft. 2: 50, klotb. 4: —.
»Jag har aldrig läst något liknande...» Rob. Fur.
»Ingen kan lösa den utan att ha fått ett djupt intryck.» N. P. Ollen i Sv. M.

2. HARRY LINDQUIST: 3. En människas välsär.

Häft. 2: 75, klotb. 4: 25.
»Det är länge sedan jag fast mig vid någon bok som vid just En människas välsär.» I. Aug. Åström.

3. HARRY LINDQUIST: 4. Storstadens son.

Häft. 3: —, klotb. 4: 50.
»... borde finnas i varje sv. hem, där någon beredas för sin insats i livet.» Harry Alphonse i Ornskölden. Alleh.

4. ELLEN KLATT: 5. De voro alla tappra kvinnor.

Häft. 4: 50, klotb. 6: 25.
»... värt vält ett pris i La Nobel.» Tidn. Dalsland.
»Boken fört dagen...» Dr. Laura Petri i Sv. M.

5. ELLEN KLATT: 6. Här sitter jag — men han...

Häft. 3: 75, klotb. 5: 25.
»Man måste ha ett hjärta av sten för att ej gripas av denna bok...» Harry Sjöman i Vårnamo Nya Tidning.

6. OLAF BARAAS: 7. När skuggorna fly.

Häft. 3: 50, klotb. 4: 75.
»Präglad av intensiv upplevelse.» Verner Håkansson i Oskarshamns Nyheter.

7. ROSA THÖRNE: 8. Vågarnas Vandrare.

Häft. 2: —, klotb. 3: —.
»Väcker ända föresatser att redligt kämpa den goda striden.» D. E. Kaarle i U. V.

8. AUG. E. LERNBERG: 9. Löftesoffret.

Häft. 2: —, klotb. 3: —.
»Det är fångslände livsöden, som icke kunna annat än hänföra och berika.» Dala-Tidningen.

9. Charles M. SHELDON: 10. RobertHardys 7 dagar.

Häft. 2: 50, klotb. 4: —.
»Ingen recension kan giva rättvisa åt denna skildring.» A. E. L. i Dala-Tidningen.

10. G. BRENNING: 11. Kärlekenskonungliga lag.

Häft. 2: 50, klotb. 4: —.
»En ovanlig bok... Det är mig en fröjd rekommendera den åt alla, som vilja leva ett liv värt att leva.» Dr. Laura Petri i Sv. M.

Summa för alla 10 i vackra klotb. kr. 43:—

» » » 10 häftade » 29:—

HARRIES bokserie »De tio» i likartade moderna, s. k. halvfranska klotband. Säljes i enstaka ex. eller i hel serie, då även förmånliga avbetalningsvillkor lämnas (8:— kr. vid leveransens och 5:— kr. per månad). Vid rekvisition kan vid anmärkning den eller de böcker utestallas, som köparen förvärvat sig fört.

I BOKHANDELN ELLER FRÅN

HARRIES BOKFÖRLAG A. B.,

Västmannag. 48, Stockholm.

»Det blommor

på den mark, dit hon vänder sina tankar, säger dr Elis Andersson om

Stina Aronsons med 1:sta pris belönade roman

Medaljen över Jenny

Bland mängden av lysande om-dömen:

»Denna levande, i sannaste mening moderna, mot ny mänsklighet pekande kvinnliga utvecklingshistoria är någonting att ta fasta på och glädja sig åt.»

Hagar Olsson i Tidevarvet.

»Det blommor på den mark dit hon vänder sina tankar. Hon har ett lysande öra för inre sammanhang.» Elis Andersson i G. P.

Kvinnornas roman i höst!

5.000 ex.

7:—, inb. 8: 75.

I alla bokläd.

NATUR och KULTUR

Prenumerera på

TIDEVARVET

Mot våld, mot ras-, klass- och könsförtryck.

För ett demokratiskt, pacifistiskt rättssamhälle.

Pren.-pris: 6:— kr. per helår
Trievaldsgr. 2, Stockholm
Postg. 1544. Rekv. provnr.

TIDEVARVET

Trievaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorsstid kl. 10—12 f. m., 1—4 p. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, för kvartal kr. 3: 25, för månad kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.